

Лубенець Ірина Григорівна,кандидат юридичних наук,
старший дослідник, провідний науковий співробітник
ДНДІ МВС України,

м. Київ, Україна,

ORCID ID 0000-0003-2597-0356

Чабайовський Тарас Васильович,кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
ДНДІ МВС України,

м. Київ, Україна,

ORCID ID 0000-0003-1494-8196

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИТИНИ-КРИВДНИКА

У статті досліджуються окремі кримінологічні ознаки та характерні риси дитини-кривдника, акцентовано увагу на причинах формування насильницької поведінки, перераховані педагогічні та психологічні складові кримінологічної характеристики дитини-кривдника. Доводиться, що сьогодні домашнє насильство є найактуальнішою загальносвітвою проблемою. Наголошується на необхідності налагодження психокорекційної роботи з дітьми-жертвами домашнього насильства, оскільки саме вони часто в майбутньому стають дітьми-кривдниками.

Ключові слова: агресія, девіантна поведінка, дитина-кривдник, домашнє насильство, неповнолітні, підлітки, сім'я.

Розглядаючи кримінологічну характеристику дітей, які вчиняють домашнє насильство, слід дослідити причини та умови, що сприяють цьому явищу. Необхідність вивчення детермінант насильства, агресії в дитячому та підлітковому віці обумовлюється тим, що її укорінення на ранніх етапах соціалізації дитини може призвести до низки небезпечних наслідків, від академічної неуспішності та прогулів занять до криміналізації поведінки у дорослому віці, психічних розладів та навіть самогубства.

Агресивність дитини – це проблема, яка на сьогодні притаманна багатьом сім'ям. Поширеність девіантної, насильницької поведінки серед неповнолітніх залежить від стану основних елементів соціуму, характеру їхнього розвитку. Динамічний і гармонічний розвиток усіх основних елементів, що характеризують суспільство, сприяє зниженню рівня такої поведінки, тобто має антикриміногенний характер і, навпаки, стагнація, уповільнення і диспропорції в їхньому розвитку сприяють поширенню насильства.

Дослідженню протидії та запобігання домашньому насильству, характеристиці особи кривдника присвячували свої роботи вітчизняні та зарубіжні вчені. Зокрема,

М. Акімов, О. Бандурка, П. Біленко, А. Блага, А. Галай, Б. Головкін, Л. Головка, Г. Горбова, О. Коломоєць, В. Муранова, М. Пашковська та багато інших. Незважаючи на велику кількість досліджень з цієї тематики, слід вказати на малочисельність робіт, присвячених кримінологічній характеристиці дитини-кривдника. Розв'язанню цієї проблеми присвячена наша стаття.

Щороку, за даними Національної поліції України, виявляється певна кількість сімей, у яких застосовується насильство до членів родини, зокрема, у 2016 р. їх кількість склала 45514, у 2017 р. – 40189, у 2018 р. – 45491, 2019 р. – 45385, 2020 р. – 59715 сімей [1]. Серед них виявлено неповнолітніх осіб у віці від 16 до 18 років, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП: у 2016 р. – 246, 2017 р. – 200, 2018 р. – 118, 2019 р. – 180, 2020 р. – 310 осіб [1]. За останні роки спостерігається суттєве зростання кількості таких осіб, особливо у 2020 р. Збільшення фактів домашнього насильства в Україні разом з іншими причинами напевне пов'язане із карантинними обмеженнями, введенням локдауну навесні минулого року, а також початком роботи “гарячої лінії” для осіб, постраждалих від домашнього насильства (сервіс є цілодобово доступним із лютого 2020 року). Одночасно, як видно із зазначеної вище статистики, кількість виявлених дітей-кривдників невелика, оскільки здебільшого факти вчинення ними насильства в сім'ї залишаються латентними, про що зазначають як фахівці (кримінологи, поліцейські та ін.), так і жертви насильства, які зізнаються, що часто про такі факти не повідомляють. Зокрема, однією з причин, чому не звертаються дорослі члени сім'ї до правоохоронних органів, є відчуттям сорому перед суспільством, визнання власної неспроможності та безпорадності як батьків тощо. Часто намагання з боку батьків вплинути, “відкоригувати” поведінку неповнолітнього кривдника призводить до насильства, але вже з боку батьків.

Щороку виявляється більше 20 тисяч сімей, у яких батьки негативно впливали на виховання дітей і вчиняли домашнє насильство. У табл. 1 показана кількість складених працівниками Нацполіції протоколів відповідно до ст. 184 КУпАП за невиконання батьками або особами, що їх замінюють, батьківських обов'язків щодо виховання дітей.

Таблиця 1

**Кількість протоколів, складених працівниками Нацполіції
відповідно до ст. 184 КУпАП**

Рік	Кількість протоколів	Повторно	Частка, %
2016	28201	3388	12
2017	19786	4810	24
2018	20121	6841	34
2019	38544	3823	10
2020	36953	2933	8

Як видно з таблиці, кількість складених протоколів (тобто кількість притягнутих до відповідальності осіб) за останні три роки має тенденцію до збільшення. Одночасно необхідно відзначити позитивну тенденцію щодо частки притягнутих повторно до відповідальності осіб, яка у кілька разів зменшилась і в попередньому році склала лише 8%.

Отже, виходячи з офіційних статистичних даних, кількість фактів учинення домашнього насильства як дорослими, так і дітьми зростає. Водночас моніторинг випадків учинення тяжких злочинів, пов'язаних із домашнім насильством, неповнолітніми щодо членів родини (у 2016 р. виявлено 4 неповнолітні особи, які вчинили такі злочини, у 2020 р. – 7), а також інші дослідження психологів, кримінологів дають підставу зробити висновок, що у 90% випадків це є відповідною реакцією на домашнє насильство безпосередньо до самих підлітків. Для порівняння, у 2016 р. кількість неповнолітніх жертв кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильством у сім'ї, склала 98 осіб, у 2020 р. їх кількість збільшилась до 128 осіб.

Результати моніторингу заяв громадян, які звертались до органів Нацполіції з приводу неповнолітніх правопорушників, від 10 до 15 % містили факти вчинення підлітками насильства стосовно до інших членів сім'ї, але не ідентифікувались самими заявниками як домашнє насильство. Кожне таке звернення містило в собі прохання вжити певних заходів, якимось вплинути на підлітка, його поведінку [2].

Одним із заходів запобігання протиправній поведінці дітей є постановка на профілактичний облік. Таким чином, на профілактичному обліку осіб, схильних до вчинення домашнього насильства, у 2016 р. перебувало на кінець звітного періоду 98 неповнолітніх осіб, у 2017 р. – 100, 2018 р. – 73, 2019 р. – 78, 2020 р. – 240 осіб [1]. Як бачимо, за останній рік кількість облікованих дітей збільшилась більше, ніж утричі, що свідчить про активну роботу з боку основного суб'єкта профілактики протиправної поведінки дітей – підрозділів ювенальної превенції Нацполіції.

Також з метою запобігання домашньому насильству з боку дітей-кривдників було винесено офіційне попередження про неприпустимість учинення домашнього насильства у 2016 – 205 та 2 термінові заборонні приписи після отримання такого попередження; у 2017 р. – 117 та 4 термінові заборонні приписи; тоді як уже в 2020 р. таких термінових заборонних приписів стосовно дітей-кривдників було винесено 36.

Учинення домашнього насильства дітьми в контексті соціально-педагогічної проблеми необхідно розглядати у взаємодії з іншими складовими девіантної поведінки сучасних дітей та молоді. Найбільшим фактором ризику виникнення насильства з боку чоловіка в родині є психологічна травма з дитинства, поведінкові проблеми та зловживання алкоголем.

За результатами опитування учнівської молоді в Україні, проведеного у 2019 р. Українським інститутом соціальних досліджень ім. О. Яременка в межах міжнародного проекту “Health behaviour school-aged children” (HBSC) – “Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді України”, представлено сучасні тенденції в поведінці підлітків стосовно здоров'я та вплив соціального оточення на стан здоров'я учнівської молоді. Було з'ясовано, що вживання спиртних напоїв є досить поширеним серед учнів закладів загальної середньої освіти України. За даними дослідження 2018 р., у середньому 39,4 % учнів принаймні один раз у житті вживали алкогольні напої – від 13,6 % серед 10-річних учнів, до 61,9 % серед 17-річних (у 2014 р. мали досвід уживання алкоголю в середньому 44,8 %) [3, с. 71].

Слід зауважити, що нерідко батьки своєю деструктивною поведінкою спричиняють вживання підлітками алкогольних напоїв. Підтвердженням того є офіційна статистика органів Нацполіції України. Зокрема, у 2016 р. було складено 2353 адмінпротоколи за ст. 180 КУпАП за доведення неповнолітнього до стану сп'яніння, а вже у 2020 р. значно менше – 1653. Отже, спостерігається тенденція до зменшення таких випадків, що збігається зі зменшенням кількості неповнолітніх, які мали досвід уживання алкоголю відповідно до зазначених вище результатів опитування.

Серед учнівської молоді 20,1 % мають досвід тютюнокуріння (24 % хлопців та 16 % дівчат пробували коли-небудь курити). Найбільший стрибок у частці щоденних курців відбувається в 15 років – серед 15-річних хлопців щодня курить кожен десятий (10,8 %), а серед 17-річних молодих людей ця цифра сягає вже 21 %. Серед дівчат віком 15 років щодня курять 3,9 % опитаних, серед 17-річних – 7,9 %. Повідомили про вживання марихуани упродовж життя в середньому 7,8 % опитаних (у 2014 р. – 8,9 %), протягом останніх 30 днів – 2,7 %. Старші учні більше схильні повідомляти, що вони вживали наркотики. Як і у випадку з курінням та вживанням алкоголю, найбільш різкий стрибок у вживанні марихуани відбувається у віці близько 15 років, причому як серед хлопців, так і серед дівчат [3, с. 72–73].

Результати дослідження свідчать, що куріння та вживання психоактивних речовин, особливо алкоголю, є поки що досить поширеними явищами серед учнівської молоді в Україні. Наявні дані свідчать про необхідність докладання більших зусиль до розв'язання цієї проблеми, як з боку правоохоронців, так і з боку освітян, медпрацівників, громадськості тощо.

Проведений аналіз наукової літератури, а також статистичних даних Нацполіції України щодо дітей, які вчиняють домашнє насильство й, відповідно, перебувають на профілактичних обліках, свідчить, що зазвичай це особи у віці 14–17 років (83 %). Діти в такому віці найчастіше піддаються девіантній поведінці, вчиняють адміністративні та кримінальні правопорушення, залишають домівки (у більшості випадків, коли стають жертвами домашнього насильства), переважно це хлопці (84 %) [1] (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість осіб у віці 14–17 років, які перебувають на профілактичному обліку

Рік	Всього	З них:	
		хлопці	дівчата
2016	98	82 (84 %)	16 (16 %)
2017	100	88 (88 %)	12 (12 %)
2018	120	97 (81 %)	23 (19 %)
2019	78	69 (88 %)	9 (12 %)
2020	240	188 (78 %)	52 (22 %)
Середній показник, %		84	16

Як правило, діти-кривдники проживають у соціально дисфункційних родинах (за різними даними, у “неблагополучних родинах” проживають близько 41 % дітей), рівень фізичного здоров'я членів родини – низький, часто наявна алкогольна та/або наркотична залежність.

Також слід ураховувати вікові психологічні особливості перехідного віку дитини-кривдника. Водночас спостерігається складне, часто неадекватне оцінювання самого себе і, як наслідок, формування “комплексу прихованої невпевненості”; схильність до конформізму; наявність загостреного “почуття справедливості” щодо поведінки оточення, а також специфічних поведінкових реакцій-викликів на взаємодію з навколишнім середовищем, що не відповідає їхнім бажанням – усе це часто є причинами агресії та насильства до оточення.

Здебільшого підлітки, що вчиняють домашнє насильство, є важковиховуваними, педагогічно занедбаними, які походять із соціально неспроможних деструктивних сімей, хоча, трапляється, і ззовні благополучних. Ці підлітки негативно ставляться до навчання й інших соціально схвальних видів діяльності, близько 21 % не працюють і не навчаються взагалі. У більшості випадків, такі підлітки систематично порушують дисципліну й правила поведінки, пропускають шкільні заняття, тікають з дому, постійно демонструють негативні моральні якості особистості та неповагу до встановлених правил поведінки, тобто є “важковиховуваними”.

Дослідники В. Кащенко, Г. Мурашов, говорячи про “важковиховуваність”, наголошували, що саме відсутність правильного виховання породжувала певні відхилення у розвитку дитини. Вони виділили відповідно до свого розуміння “важковиховуваності” (як перекручування соціальних установок особистості) – три типи дітей: *нервові діти* – покинуті батьками напризволяще, травмовані соціальним середовищем; *педагогічно занедбані* – погано підготовлені до школи, не привчені до самостійної роботи, але з нормальним інтелектом; *бездоглядні діти* – діти, що мають батьків, але живуть у важкому соціальному середовищі, де є постійна можливість для одержання фізичної травми [4, с. 7–8].

Отже, факти вчинення домашнього насильства дітьми є закономірним наслідком певних процесів, що відбуваються в суспільстві, зокрема, в окремій родині.

Часто причинами формування насильницької поведінки дитини-кривдника є:

- застосування насильства в сім’ї як норми поведінки в родині;
- деструктивна поведінка батьків, зокрема, зловживання алкоголем, наркотиками тощо, втягнення у протиправну поведінку дитини;
- бажання сховати проблему і “не виносити сміття з дому”. Тобто нереагування або несвоєчасне реагування на проблемну поведінку дитини перетворюється на проблему домашнього насильства.

У якості психологічних особливостей дитини-кривдника необхідно звернути увагу на емоційний стан такої дитини, який характеризується відсутністю внутрішньої впевненості в собі, як наслідок бажання довести, що вже самостійний, дорослий, спроможний на вчинок тощо; відсутність внутрішньої рівноваги; гіперчутливість, щоб її приховати – показна черствість, жорстокість, навіть агресивність; підвищена емоційна збудливість; невміння, а іноді небажання стримувати себе, ігнорування думок, почуттів інших; слабо розвинена емпатія.

Сформованість вольових якостей неповнолітніх кривдників, як зазначалось вище, залежить здебільшого від зовнішніх факторів та індивідуального розвитку, але можна виділити характерні риси, властиві більшості [2]:

терплячість – здебільшого на низькому рівні;
витримка – нерозвинена, через що не сформовані процеси самоконтролю, але в поодиноких випадках має місце високий рівень (здебільшого у дівчат);
принциповість – часто підмінюється самими неповнолітніми впертістю, характерна вірність кримінальним традиціям (особливо у тих, хто вже перебував у конфлікті із законом);

самостійність – виявляється в негативізмі, небажанні слухатися батьків, педагогів, адміністрацію тощо, але дуже розвинуте наслідування обраному лідеру як з числа дорослих, так і однолітків;

сміливість та рішучість – ситуативні, емоційно забарвлені, реалізуються через постійне бажання самостверджуватися навіть за рахунок інших або у порівнянні з іншими фізично слабкішими людьми;

дисциплінованість – не є внутрішньою потребою, є бажання постійно “йти наперекір”, має зовнішній характер та залежить від зовнішніх умов.

Діти-кривдники переважно мають завищену самооцінку (тому вважають, що їм все дозволено) чи приховану занижену, компенсування якої відбувається через насильство; одночасно спостерігається викривлення або відсутність віри в близьких; перекладення своєї провини на інших або компенсування її за рахунок наділення негативними якостями інших, штучне приниження їхньої гідності або ролі в житті; обумовленість колом спілкування та обставинами; внутрішній конфлікт між оцінкою оточення та внутрішньою бажаною самооцінкою [2].

Щодо педагогічної складової характеристики дитини-кривдника, то слід зауважити, що в підлітковому віці біологічний розвиток випереджає інтелектуальний: спостерігається усвідомлення власної фізичної сили, сексуальних потреб тощо, але ще не сформовані механізми їхнього контролю, відсутні навички передбачення наслідків нових фізичних можливостей. Здебільшого діти-кривдники виховуються в сім'ях батьків робітничих професій; навчаються у загальноосвітніх школах. Випадки, коли навчаються в спеціалізованих навчальних закладах, ліцеях або гімназіях, – поодинокі. Відповідно до різних досліджень, відсоток дітей із неповних сімей складає близько 47–52 %, є соціальними сиротами близько 70 % [5, с. 24–25; 6, с. 90]. Найпоширеніші випадки, коли:

- батьки або хтось один із них зловживають алкоголем або є наркозалежними;
- не спілкуються з батьками через конфлікт (часто через гроші);
- хтось або обоє з батьків живуть з людьми, котрі не є батьком/матір'ю підлітка, з якими останній не знаходить спільної мови.

Виховання в родині часто ґрунтується на фізичному покаранні; мають місце випадки насильства в родині, тому багато хто з підлітків не вважає ляпаса чи бійку без крові чи видимих ушкоджень проявом насильства; ставлення до навчання байдуже або презирливе (“а навіщо?”); у родині не наполягають на сумлінному навчанні (або не цікавляться навчанням дітей, або діють за принципом – “отримай атестат і йди заробляй гроші”).

Переважно діти-кривдники характеризуються низьким рівнем морального розвитку, спотвореним сприйняттям понять добра і зла; а порушення загальноприйнятих правил та норм поведінки підвищує їхню самооцінку. Нерідко такі діти розглядають свої дії як єдиний можливий спосіб комунікації – лише так

його почують, будуть поважати, боятися, тому здебільшого формують своє спілкування з позиції сили. Цинічно та глузливо ставляться до понять “совість”, “честь”, “гідність”. У свою чергу, проявляють повагу, відданість до деяких осіб (у зв’язку зі спотвореним ставленням до змісту цих категорій) крізь призму фізичної сили та інтересів соціальної групи, до якої належить. Важливу роль у насильницькій поведінці таких підлітків відіграють наявність антисоціальних поглядів і переконань, толерантне ставлення до порушень норм моралі та закону. Як правило, вони схвально ставляться до антисоціальних учинків, зокрема, шляхом їх нейтралізації – заперечення відповідальності, мінімізації заподіяної шкоди, звинувачення жертви та виправдання насильницьких дій.

Також діти-кривдники здебільшого мають звужений кругозір; бідний словниковий запас із частим використанням ненормативної лексики та жаргонізмів; не вміють чітко висловлювати свою думку; мають низький рівень знань, іноді із затримкою інтелектуального розвитку; не володіють методами та прийомами самостійної пізнавальної діяльності, низьку мотивацію до навчання. Потенційні розумові можливості різні, але слід зазначити, що підлітки, як правило, обирають собі друзів серед осіб з аналогічним рівнем загального розвитку. У свою чергу, до повсякденної систематичної праці ставляться принизливо, але мають велике прагнення фінансової самостійності; не вбачають нічого поганого в отриманні грошей (інших цінностей) протиправним шляхом (крім вбивства); не сформовані уявлення про майбутню професію або фах, але робітничі професії їх не приваблюють [2].

Проявляють схильність до творів мистецтва, що пропагують насильство; у тих, хто вже займався певним видом мистецтва, відбувається зміна тематики й акцентів (нерідко у показово негативному напрямі).

Як правило, такі діти відвідують школу фрагментарно; мають обмежені почуття відповідальності за свої вчинки; спостерігається перевага матеріальних інтересів над духовними. Діти-кривдники часто приховують свої вчинки від батьків, тоді як хизуються ними перед однолітками. Мають спотворену, викривлену шкалу оцінювань (хто сильніший – той кращий, має рацію; кращий той, хто більше вип’є алкогольних напоїв, швидше залізе на дах, безоплатно проїде в транспорті, ігнорує протиепідемічні правила, на спір зламає щось прилюдно і втече тощо; і, навпаки, розповісти, хто побив, украв, погрожував, цькував, підставив тощо – нешляхетно).

Особливою ознакою кримінологічної характеристики дітей-кривдників є дефіцит соціально значущих навичок, зокрема: несформованість навичок повсякденної праці, навіть побутової (прибрати за собою, скласти речі, помити посуд, допомогти по господарству тощо); відсутність звички повсякденної зайнятості, невміння планувати справи за ступенем важливості або першочерговості (терміновості), а також організувати вільний час; нерозвиненість або погана розвиненість навички спілкування як побутового (повсякденного), так і випадкового. Одночасно спостерігається високий рівень прилаштування до зовнішніх умов, особливо під загрозою застосування сили або покарання.

У міжособистісному спілкуванні спостерігається підвищена потреба в спілкуванні (ознака, притаманна будь-якому підлітку), але тільки в тому колективі, де є можливість самоутверджуватися, де свій статус слід відстояти, “відвоювати”;

стримуючий фактор – лише сила, тоді як моральні норми не діють або поступаються у шкалі цінностей перед силою. Тобто домінує бажання власного самоствердження у будь-який спосіб, навіть за рахунок інших людей, тобто моральні принципи нечіткі, нестійкі, дуже “гнучкі” тощо. Загальний девіз задоволення власних бажань, потреб, інтересів зводиться до примітивної формули “хочу – беру, навіть силоміць”. Отже, за допомогою насильства, жорстокості, агресії реалізується бажання самоствердитися, отримати та зберегти певний статус серед однолітків чи у певній соціальній групі, відчутти себе дорослим, здатним на вчинок. Основною мотивацією насильницької поведінки є протидія тим, хто, на думку дитини-кривдника, обмежує, перешкоджає досягненню його потреб та задоволенню інтересів або не вірить у його дорослість.

Підсумовуючи, хочемо наголосити, поведінка дітей – це віддзеркалення тих процесів, що відбуваються в суспільстві взагалі та в окремій сім’ї зокрема. Одночасно ситуація з дітьми-кривдниками сьогодні – це, так би мовити, “ескіз” майбутньої криміногенної ситуації. Тому для поліпшення ситуації, по-перше, необхідно налагодити психологічну роботу з дітьми-жертвами домашнього насильства, оскільки саме вони часто в майбутньому стають кривдниками. Ця ланка роботи на сьогодні є складною, адже потребує вирішення кадрового питання щодо практичних психологів.

Другою складовою запобігання домашньому насильству з боку дітей-кривдників є постійна профілактична робота з неблагополучними сім’ями, девіантними підлітками, особливо під час локдаунів, коли виховна робота в школах зведена нанівець.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Звіти про результати роботи підрозділів органів Національної поліції України з протидії насильству в сім’ї за 2016 р. – 2020 р. (форма № 1–НС).
2. Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім’ї: навч.-метод. посібник: у 2 т. / за заг. ред. Бандурки О.М., Левченко К.Б., Трубавіної І.М. Київ: Україна, 2011. Т. 1. 171 с.
3. Соціальна обумовленість та показники здоров’я підлітків та молоді: за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проекту “Здоров’я та поведінкові орієнтації учнівської молоді”: моногр. / О.М. Балакірева, Т.В. Бондар та ін.; наук. ред. О.М. Балакірева; ЮНІСЕФ, ГО “Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка”. К.: Поліграфічний центр “Фоліант”, 2019. 127 с.
4. Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація: навчальний посібник для соціальних педагогів та практичних психологів освітніх закладів / за ред. О.М. Полякової. Суми: Університетська книга, 2009. 346 с.
5. *Коніщева Н.Й.* Наслідки трансформації української сім’ї. Дитинство без насилля: суспільство, школа і сім’я на захисті прав дітей: зб. матеріалів Міжнарод. наук.-практ. конф. / за заг. ред. проф. О. Кікінежді. Тернопіль: Стереарт, 2014. 802 с.
6. *Король А.* Причини та наслідки явища булінгу. Відновне правосуддя в Україні. 2009. № 1–2 (13). С. 84–93.

REFERENCES

1. Zvity pro rezultaty roboty pidrozdiliv orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy z protyдии nasylystvu v simi za 2016 r.–2020 r. (forma № 1–NS). “Reports on the results of the work of the units of the National Police of Ukraine for Combating Domestic Violence for 2016–2020 (form № 1-NA)” [In Ukrainian].

© Lubenets Iryna, Chabaiovskyi Taras, 2021

2. Sotsialna i korektsiina robota z osobamy, yaki vchynyly nasylstvo v simyi. “Social and Corrective Work with People Who Have Committed Domestic Violence”: manual: in 2 vol. / for general. ed. Bandurka O.M., Levchenko K.B., Trubavina I.M. Kyiv: Ukraine, 2011. Vol. 1. 171 p. [In Ukrainian].

3. *Balakirieva, O.M., Bondar, T.V.* (2019) Sotsialna obumovlenist ta pokaznyky zdorov'ia pidlitkiv ta molodi: za rezultatamy sotsiolohichnoho doslidzhennia v mezhakh mizhnarodnoho proektu “Zdorovia ta povedinkovi oriantatsii uchnivskoi molodi”. “Social Conditionality and Health Indicators of Adolescents and Young People: according to the Results of a Sociological Study within the International Project “Health and Behavioral Orientations of Student Youth”: monograph. / ed. O.M. Balakiriev; UNICEF, NGO “Ukr. Inst. of Soc. research them. O.Yaremenko”. K.: Polygraphic Center “Foliant”. 127 p. [In Ukrainian].

4. Vazhkovykhovuvanist: sutnist, prychny, rehabilitatsiia: navchalnyi posibnyk dlia sotsialnykh pedahohiv ta praktychnykh psykhohohiv osvithnikh zakladiv. “Difficult Education: Essence, Reasons, Rehabilitation”: a textbook for social educators and practical psychologists of educational institutions. Sumy: University Book, 2009. 346 p. [In Ukrainian].

5. *Konishcheva, N.Y.* (2014) Naslidky transformatsii ukrainskoi simyi. “Consequences of the Transformation of the Ukrainian Family”. Childhood without violence: society, school and family in defense of children’s rights: coll. of materials International. scientific-practical conf. / gen. ed. prof. O. Kikinezhdi. Ternopil: Stereoart, 2014. 802 p. [In Ukrainian].

6. *Korol, A.* (2009) Prychny ta naslidky yavyscha bulinhu. “Causes and Consequences of Bullying”. Restorative Justice in Ukraine 1–2 (13), P. 84–93 [In Ukrainian].

UDC 343.91-053.6

Lubenets Iryna,Candidate of Juridical Sciences, Senior Researcher,
Leading Researcher, State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0003-2597-0356

Chabaiovskyi Taras,Candidate of Juridical Sciences, Senior Staff Scientist,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0003-1494-8196

CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE CHILD-OFFENDER

Against the background of the crisis that has affected almost all spheres of life in modern society, the institution of the family is also under destructive effects, as a result of which the closest people often become a source of danger for each other. Today, the problem of domestic violence is exacerbated by the current COVID-19 pandemic, the introduction of a lockdown in many countries, in which the victim is forced to spend a lot of time with his perpetrator in the same room. The facts of aggression, cruelty and violence of children are especially dangerous. The purpose of research article is to compile a criminological description of child abusers. The study examines the factors that most often contribute to the formation of aggressive behavior of the child abuser. It is emphasized that the phenomenon of domestic violence committed by children should not be considered as a separate socio-pedagogical problem, but in an interaction with other components of deviant behavior of modern children. An analysis of the scientific literature, as well as official statistics on children who commit domestic violence, found that the vast majority were adolescents

© Lubenets Iryna, Chabaiovskyi Taras, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.4\(54\).22](https://doi.org/10.36486/np.2021.4(54).22)

Issue 4(54) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>

between the ages of 14 and 17. Such children usually come from families where the parents lead a destructive lifestyle, abuse alcohol or drugs, and violence is considered the norm in the family. The authors note that in most cases the facts of domestic violence by children remain dormant because the victims do not turn to law enforcement agencies.

It has been emphasized that with the help of violence, cruelty, aggression the desire to assert oneself, gain and maintain a certain status among peers or in a certain social group, to feel like an adult capable of action is realized. The main motivation for violent behavior is counteraction to those who, in the opinion of the child abuser, limit, hinder the achievement of his needs and interests or do not believe in his adulthood.

It has been concluded that the behavior of children is a reflection of the processes that take place in society in general and in the individual family in particular. Therefore, to improve the situation, it has been suggested to establish psychological work with child victims of domestic violence, as they are often the perpetrators in the future.

Keywords: aggression, deviant behavior, child abuser, domestic violence, minors, adolescents, family.

Отримано 01.12.2021